

El hambre en el mundo explicada a mi hijo
Eduardo Sánchez Jacob

Preguntes i respostes sobre la fam

El hambre en el mundo explicada a mi hijo

Jean Ziegler

Muchnik. EL Aleph editores. Barcelona, 2000. 128 p.

Edició en català: *La fam al món explicada al meu fill*. Editorial Empúries.

Edició en euskera: *Gosea munduan neure semeari azaldua*. Txalaparta S.L.

Hi ha dades que susciten preguntes primàries, encara que no sempre de fàcil resposta. Una d'aquestes dades és que, segons l'informe *L'estat de la inseguretat alimentària en el món* (FAO, 2005), hi ha 852 milions de persones la nutrició de les quals és molt deficient. Jean Ziegler, investigador i comunicador incansable de les situació del Sud, professor de sociologia a la Universitat de Ginebra i Universitat Paris I – Sorbona, exdiputat al parlament suís i actual relator especial de Nacions Unides per al Dret a l'Alimentació, dedica aquest llibre a respondre de forma senzilla a aquestes preguntes (“No aconseguixo comprendre com és possible que, a l'inici del nou mil·lenni i en un planeta tan ric, hi hagi tants éssers humans que continuïn morint de fam”), i a moltes altres que el seu fill Karim li planteja en un diàleg socràtic.

Al món es produeixen el doble d'aliments que es necessiten per a alimentar correctament la seva població, la qual cosa desplaça el problema de la fam de l'àmbit tècnic-agrícola al sociocultural. És a dir, una explicació convincent només es pot fer des de les disciplines socials com la psicologia, política, economia, geografia i història. Ziegler dóna pistes i il·lustra brillantment els principals debats la voltant d'aquest tema, com il·lustren alguns exemples.

L'explicació de per què els ciutadans dels països rics no ens avalotem davant de l'evitable patiment, agonia i mort de milions de nens a l'any, malgrat que des de les televisions se'ns informa reiteradament, caldria buscar-la en la històrica percepció de la fam com una cosa inevitable, fins a cert punt natural i necessari per a la regulació de la població mundial. De forma semblant, el perquè de l'absència de la fam en el sistema educatiu, en els programes de Geografia i Història, tot i ser un element característic i definitori de poblacions importants d'Àfrica, Àsia o Amèrica, caldria buscar-lo en el denominat “tabú de la fam”.

Malgrat això, la geopolítica ens revela que la fam s'utilitza com a arma en els conflictes internacionals (setge de Sarajevo o bloqueig d'Iraq), com a instrument de pressió en les relacions internacionals (acords EUA-Egipte), o com a mesura de repressió i tortura contra les poblacions en les dictadures més cruels (Corea del Nord i els seus *gulags*). La perspectiva econòmica mostra com el mercat no garanteix la seguretat alimentària, ni en l'àmbit global, representat en la borsa de matèries primeres agrícoles de Chicago i regit per la lògica especulativa, ni en l'europeu, regulat per la Política Agrària Comuna, que en benefici d'alguns agricultors europeus perjudica molts del Sud, ni en el local dels països empobrits, que s'enfronten a clients insolvents.

La geografia ens permet comprendre, per exemple, que en algunes zones àrides els patrons de pluja poden ser altament irregulars (5 anys consecutius sense pluja a Etiòpia el 1985), o que l'avanç de la desforestació i desertització està generant un nou tipus de

El hambre en el mundo explicada a mi hijo
Eduardo Sánchez Jacob

refugiats, els ecològics, que alimenten les noves megàpolis que en els pròxims anys tindran més de 20 milions d'habitants. La revisió de la història de la colonització i descolonització, per exemple, il·lustra com es van establir els monocultius orientats a l'exportació que influeixen notablement en les polítiques agrícoles, alimentàries i comercials de molts dels països del Sud.

A més de l'anàlisi de la fam canina estructural, en aquest petit i sorprenent llibre té també cabuda la fam canina conjuntural i el complex paper que juga l'ajuda humanitària, des de les organitzacions que la realitzen i promouen (FAO, ACNUR, PMA), a la seva gestió (*feeding centers*) o les seves contradiccions, com la dificultat d'ajudar a les víctimes sense beneficiar els seus botxins (khmers rojos, genocides rwandesos o autoritats norcoreanes).